

ABDA

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI
KÉZIKÖNYV

ABDA KÖZSÉG TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYVE

Készítette: Abda Község Önkormányzatának megbízásából
Kalmár Ágnes önkormányzati főépítész

Településrendezési konzulens: Regioplan Kft.

Abda Község Önkormányzata Képviselő-testületének 32/2025. (III.26.) határozatának melléklete

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés, köszöntő 4
2. Abda bemutatása - múltunk 5
3. Abda bemutatása - jelenünk 7
4. Örökségünk 11
    Művi értékeink - műemlékek, régészeti értékek 11
    Művi értékeink - helyi értékek 15
    Természeti értékeink - országosan védett területek 25
    Természeti értékeink - helyi értékek 28
5. Településkarakterek és a településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások 29
    Milyenek vagyunk és milyenek szeretnénk maradni, vagy milyenek szeretnénk lenni?**Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
    Ősi falusias karakterű terület 30
    Hagyományos falusias karakterű terület 32
    Intenzív beépítésű lakóterületi karakterű terület 36
    Kereskedelmi, szolgáltató és lakó vegyes funkciójú, átalakuló karakterű terület 37
    Községközponti karakterű terület 39
    Ipari és kereskedelmi gazdasági karakterű terület 40
    Természeti karakterű terület 42
    Közterületek alakítása 45
    Kerítések alakítása 46
    A telkek zöldfelületének alakítása 47
    Energiaellátási és hírközlési építmények elhelyezésére alkalmas terület 47
    Településképi szempontból meghatározó területek 48
6. Jó példák bemutatása 49
    Településünk példamutató épületei 49
    Településünk példamutató épületrészletei 57

1. BEVEZETÉS, KÖSZÖNTŐ

A kézikönyv segítség és iránymutatás ahhoz, hogy a település bemutatásával, az értékek megismertetésével és egy kis útmutató segítségével feltárja az épített és települési környezet szépségét. Követendő példákat mutasson, és ösztönzőleg hasson a lakosokra, beköltözőkre, arra inspirálva őket, hogy a településhez illő és léptékében is illeszkedő épületeket hozzanak létre.

A kézikönyv célja, hogy bevezesse az olvasót az építészeti, természeti és táji értékek tárházába, hogy olyan épületet tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel töltheti el, egyben illeszkedik a település képéhez, azt ízléssel viszi tovább, értéked ad a település, településkép számára.

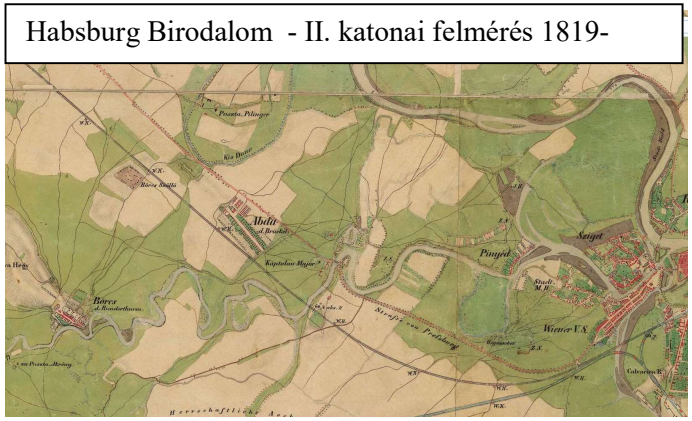
A kézikönyvben foglalt ajánlások nem kötelező jellegűek. Nem céljuk az uniformalizálás, sőt éppen ellenkezőleg. Céljuk az értékekre való figyelemfelhívás, az értékek megismertetése, a lehetőségek feltárása. A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni. Ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbíródik.

2. ABDA BEMUTATÁSA – MÚLTUNK

Habsburg Birodalom - I. katonai felmérés 1784

Habsburg Birodalom - II. katonai felmérés 1819-

Habsburg Birodalom - III. katonai felmérés1880

Abda környékének történetét a földrajzi fekvéséből adódóan évezredek óta két tényező határozta meg: a víz és az út. A Duna és a Rábca állandó mozgása csak a magasabban fekvő helyeken tette lehetővé emberi települések kialakulását. A XIX. századi folyószabályozások előtt számunkra ma már nehezen elképzelhető, kanyargós folyóágak, mocsarak vették körül a vidéket, és néhány rész csak szárazabb időszakokban volt megközelíthető. A medrek folyamatosan változtatták helyüket, és hatalmas árvizeik elöntötték néha még a legmagasabb területeket is. Emiatt aztán mindig csak rövid ideig lakott települések alakultak ki, melyek lakóinak gyakran kellett költözni.

A másik fontos befolyásoló tényező, és részben a települések létrejöttének oka is az évezredek óta itt húzódó útvonal. Ugyanis a Duna szigetközi mocsarai és a mellékfolyók (Rába, Rábca) valamint a Hanság mocsarai között csak a környéken található homokdombokon keresztül volt mindig járható útvonal kelet és nyugat között. Ez egyben azt is jelentette, hogy az itt lakók nyílván kezükben tartották, ellenőrizték az utat, s hasznot húztak belőle. Az abdai hídnál a 13. század eleje óta (1208.) szedtek az áthaladóktól hídvámot.

Mivel ez a vidék a Római Birodalom északi határán feküdt, csak a Duna mocsarai választották el az északabbra élő törzsektől, szükséges volt egy határvédelmi rendszer kiépítése. A római határvonal, a limes itt húzódott valahol Abda belterületének északi részén. A legfontosabb Duna menti útvonal itt haladt át Abda határában, nyomai még a múlt században megfigyelhetőek voltak a Pillingér pusztán.

A középkori falu nyomai a régi kápolna dombja mögötti magaslaton, a Rábca parton és a Vasút utca és Szent István utca közti területen voltak találhatók.

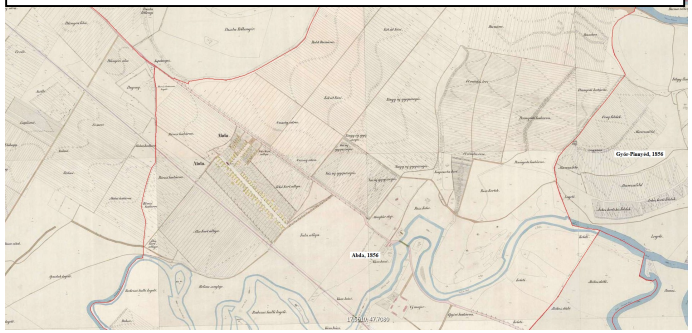
1829-ben két alkalommal is pusztított árvíz a faluban, és ekkor megelégelték az állandó fenyegetettséget, s lassan elkezdtek átköltözni a víztől távolabb eső, nagyobb biztonságot nyújtó Pityerdombra, vagyis a falu mai helyére. Az átköltözés néhány évig tarthatott, s utána megindult az élet az új, immár véglegesnek látszó faluhelyen. Az átköltözés és az új falu kialakítása lezárásának tekinthetjük, hogy 1843-ban megkezdték a templom felépítését és 1845-ben szentelték fel.

Az 1860-as évek végén a falu házai már a mai települési helyen állnak, kialakult a mai Szent István utca az egyforma osztatú telkeivel, a temető, s a mai Dózsa és Honvéd utca vonala.

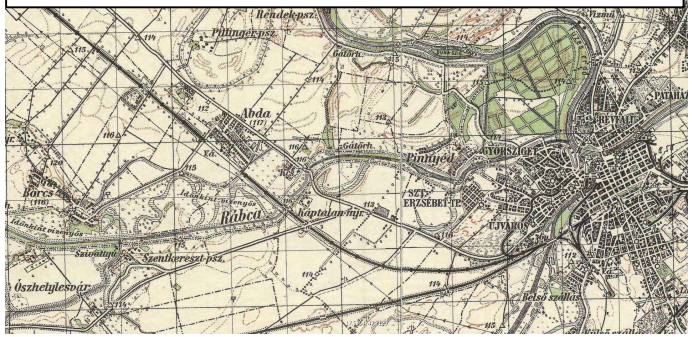
1855-ben megnyitották a Bécsből kiinduló és Győrbe, majd Újszőnyre és Budapestre vezető vasútvonalat.

A Pityer-dombra történő áttelepülés óta a falu folyamatosan fejlődött új utcák nyitásával, a meglévő hálózat kiterjesztésével.

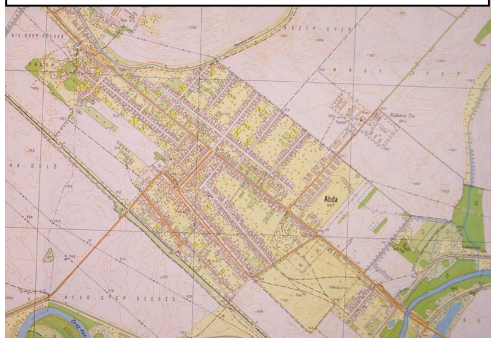
Habsburg Birodalom – kataszteri térkép 1856

Magyarország katonai felmérése 1941

Topográfiai térkép 1982

A két, a település fejlődését befolyásoló földrajzi tényező (vízrajz és közlekedési útvonal), a mai napig – hol pozitív, hol negatív eredményű - szerepet játszik a fejlődésben. A folyók szabályozása után megmaradt holtágak környéki területek a letelepedésre, beépülésre továbbra sem alkalmasak, de a természet, a környezet védelmében, a szabadidő tartalmas és egészséges eltöltésében nagy jelentőségűek.
A falun áthúzódó Budapest-Bécs útvonal az M1 autópálya megépültéig, a mellételepült kereskedelmi, szolgáltató létesítmények révén jelentős gazdasági elem volt a falu életében.

Kép a múltból – a templom és környéke (1967)

3. ABDA BEMUTATÁSA - JELENÜNK

Abda ma a régióközpont Győr belső agglomerációs gyűrűjének egyik jelentős települése. A nagyváros szomszédsága, természeti adottságai, az ország egyik legjelentősebb közúti ütőere, az M1 jelű autópálya és a megye legfontosabb gyorsforgalmi útja, az M85 jelű út és főútja, a 85. számú főút közös csomópontjának a közelsége mind rendkívül vonzó lakóhellyé teszik.
Az intézményi alapellátást bölcsőde, óvoda, általános iskola, orvosi rendelő és gyógyszertár, polgármesteri hivatal, posta, kultúrház, könyvtár biztosítják. A kereskedelem, szolgáltatás magas színvonalú, a gazdálkodást a jól működő ipari üzemek segítik. A közösségi együttlétet számtalan civil szerveződés, községi rendezvény teszi lehetővé.
A település közössége marasztalja a község lakóit, várja és szeretettel fogadja a betelepülni szándékozókat.
A közösség a helyi kulturális hagyományok megőrzése, tovább éltetése mellett a település képének értékőrző, a helyi sajátosságokat magán viselő, de az új építészeti és környezethasználati igényeknek is teret adó, egységes, de nem uniformizált fejlesztését tűzi ki céljául.
Milyennek is láthatnak mások?
Abda község településképe az ide érkező, az átutazó számára minden irányból más-más képet mutat. A csekély szintkülönbségek miatt a vízfolyást kísérő erdők és a templomtorony sziluettje emelkedik ki a tájból.
Az 1. számú főúton Győr felől a Rábca galéria erdői és a sportpályát is magába foglaló kiterjedt gyepterület után tűnnek fel a falu házai.

A főút menti beépítés nagyon vegyes, a korábbi bevásárló utca újrahasznosított, vagy használaton kívüli épületei, a családi házas telkek mély, haszonkertként használt előkertjei, vagy az előkert nélküli, vagy csekély előkertű beépítések egyaránt megtalálhatók.

Mosonmagyaróvár felől egy forgalmas út menti település fogadórésze látható: benzinkút, panzió, a fák mögül ipari épületek részletei tűnnek elő.

Az 1. számú vasúti fővonalon közlekedők számára a falu beépített része a „hátát” mutatja, a másik oldalon viszont a Rábca holtágak és a körülöttük lévő természeti területek, mint értékes tájrészletek, tűnnek fel.

Az M1 jelű autópálya a beépített területektől olyan messze halad, hogy a rajta közlekedők a részleteket nem érzékelik, csak a település sziluettet látják, a házak fölé magasodó, a fák közül kibukkanó templomtorony meghatározó képével.

A 85. számú főútról a lakóterület elzárt a Rábca menti galéria erdőkkel, csak az 1. számú főúttal alkotott csomópont közelében érzékelhető a kereskedelmi, szolgáltató tevékenységgel kitelepült falu.

A falu közepén áthaladó börcsi mellékútról kaphatunk egy kis ízelítőt Abda belső életéből, a régebbi korok települési és építészeti elemeiből, a mai korban épült, a település lakóit szolgáló intézményekről.

4. ÖRÖKSÉGÜNK, MŰVI ÉRTÉKEINK - MŰEMLÉKEK, RÉGÉSZETI ÉRTÉKEK

RÓMAI KATOLIKUS Ttemplom

Az 1829-es árvíz után a község új helyén, a Pityerdombon, 1843-ban kezdik el az új templom építését, amelynek alapkövét Pongrácz Imre plébános saját kezűleg tett le. Az építkezés 1845-ben fejeződött be, és augusztus 20-án szentelte fel az új templomot Dresmitzer József tanácsos. Az épület hossza 31 méter szélessége 11 méter. A templom klasszicista stílusban épült hosszanti hajós épület. A szentélyét egy boltív választja el a főhajótól, melyet egy középen elhelyezkedő boltív 2 kereszthajóra oszt. A bejárat fölött kis kórust alakítottak ki. Az új templomba valószínűleg a régi templom oltára és oltárképe került, melynek helyébe az 1900-as évek elején a ma is látható oltárt és képet készítették. Az oltárkép Szent Józsefet ábrázolja a kis Jézussal. Az oltár fából készült díszes faragásokkal és szép fa gyertyatartókkal. A tabernákulum ajtaján pelikánmadár látható, amely kedvenc motívum az oltárok díszítésénél. Az örökmécses kínai aranyból készült. 1985-ben újították fel és került a mostani díszes tartóra. Bal oldalon látható a díszes szószék, mely felett „ égi " magasságban ül az Atyaisten. A szószék fedelének alsó oldalán a szentlélek jelképe a galamb látható. A szószék külső palástját kis oszlopocskák négy mezőre osztják. A mezőkben az evangélisták láthatók saját jelképeikkel. A szószékkel szemben a jobb oldalon látható a vörös márványból készült keresztelőkút arányos tömbje szép réz fedéllel, amit szintén 1985-ben újítottak fel.
A stációképeket fára festették, valószínűleg tiroli eredeti alapján. A templom orgonája a pécsi Angster orgonaépítő gyárban készült, amelyben fém és fasípok is beépítésre kerültek.
A toronyban eredetileg három harangot szereltek fel. Az első világháború idején a harangokat hadi célokra használták fel, így a 20-as évek elején új harangokat öntettek Szent József és Szent István tiszteletére. A harmadik harangot soproni műhelyben öntötték alumíniumból, felszentelésére 1990-ben került sor.

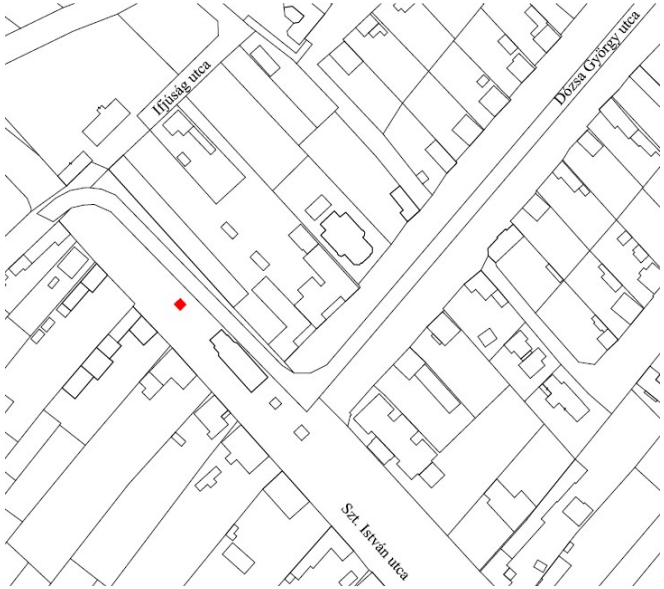
MÁRIA SZOBOR

A Szeplőtlen Szűz Mária 1700-ból származó kőképe (szobra) a falu legrégibb tárgyi emléke, a templom előtti téren található. Felirata a következő: "A kuruc világnak e jeles műve egy közkatonának szerzeménye. Az abdai helység nagybecsű kincse ide tétetett az 1852-ik évben Csapó Ignác lelkészségében.". A latin nyelvű felírat szerint a szobrot Nuber György kuruc katona készítette.

NEPOMUKI SZENT JÁNOS SZOBRA

A szobor eredetileg a Holt-Rábca újmajori és a főút találkozásánál állt. Az 1954-es árvízi töltés megerősítésekor feldöntötték a szobrot, 30 évig hevert ott az árokban. Pósfai József restaurátor egészítette ki és állította helyre, amit már nem az eredeti helyén, hanem a templom mögötti parkban állítatott fel a község. Felszentelésére 1992. augusztus 20-án került sor.

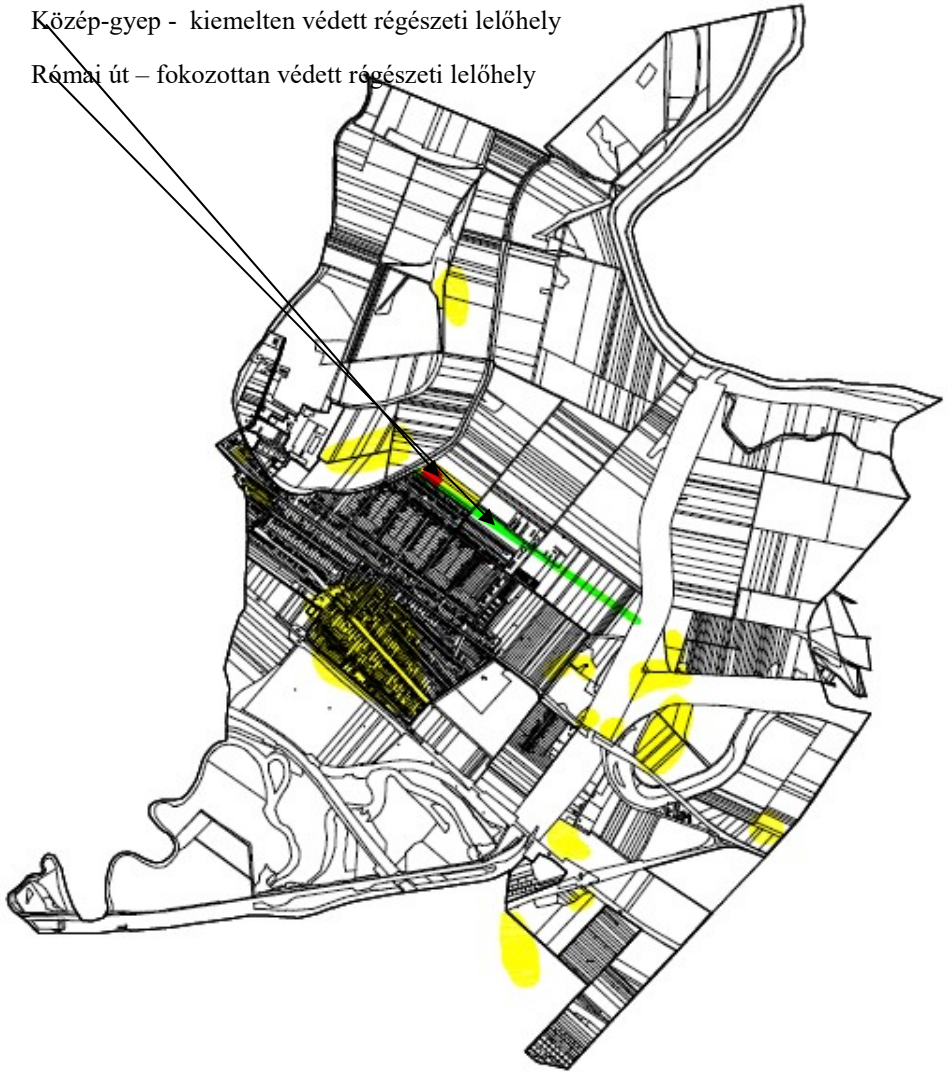
SZENT ISTVÁN UTCA 27. LAKÓHÁZ, MELLÉKÉPÜLETEK, MELLÉKÉPÍTMÉNYEK ÉS TARTOZÉKOK

Népi lakóház. Egyhelyiségsoros, nyeregtetős lakóépület. A tetőzet nádfedése, a barokkos oromzat, a nyílászárók, a kapu eredeti rendje ma is látható. Az épület a település főutcája legelső házainak egyike. Mestergerendái 1830-ból és 1908-ból datáltak, szabadkéményes konyhája hasáb kemencével rendelkezik.

RÉGÉSZETI LELŐHELYEK

A bronzkor idejéből (i.e. 2. évezred -1. évezred eleje) már több helyütt találhatók településnyomok. Egy korai bronzkori (i.e. 1900. körül) lakóház került elő a Hármas dűlőben. Ez egy teljesen egyedülálló, ritka felfedezés, mert jelenleg ez az egyetlen ismert lakóház a Kárpát-medence nyugati felében.

A bronzkor középső szakaszából az i.e. 15. századból származik az Európa szerte ismert, híres abdai bronzkincs. Egy agyagedényben 454 db kerek bronzpityke (ruhadísz), bronz csüngök, nyaklánc maradványai és egyéb bronzékszerek voltak elrejtve.

Az i.sz. 1. században érte el a római hódítás térségünket. Mivel ez a vidék a Római Birodalom északi határán feküdt, csak a Duna mocsarai választották el az északabbra élő törzsektől, szükséges volt egy határvédelmi rendszer kiépítése. A római határvonal, a limes itt húzódott valahol Abda belterületének északi részén, közvetlenül a ma már kiszáradt Duna medrek mellett. A limest szabályos távolságokban épített őrtornyok (burgus) és közöttük kiépített katonai táborok (castrum) alkották. A limes mentén levő őrtornyokat és táborokat kiépített utak kötötték össze. A legfontosabb Duna menti útvonal itt haladt át Abda határában.

A település területén Árpád-kori kemencék, és egy Árpád-kori és egy nagy kiterjedésű 18. századi település nyomai is megtalálhatók.

MŰVI ÉRTÉKEINK - HELYI ÉRTÉKEK

A SZENT ISTVÁN UTCA

Az északnyugat-délkeleti tengelyű, mintegy 900 méter hosszúságú, s 40 méter szélességű Szent István utca a régi helyéről áttelepült település fő utcája. Tengelyében 1843-ban elkezdték a ma már műemléki védettségű római katolikus templom építését, mely az utca rangját, a településen betöltött szerepét tovább növelte.

Az utcában 70 és 80 méter mélységű telkeket alakítottak, de volt, ahol ez megközelítette a 100 métert. A telkeket 25-26 méter szélességűre mérték ki, - melyet a rajtuk folytatott gazdálkodási mód, valamint a tűz terjedése elleni védelem tett szükségessé - de az utca északnyugati részén ez a méret meghaladta a 30 métert.

A majdnem 200 éves időszak alatt történt változások során is megőrződött:

- az utca eredeti iránya, mintegy 900 méteres hossza és 40 méter körüli szélessége
- elsősorban az utca északi oldalán az eredeti telekmélység
- szakaszosan az eredeti telekszélesség
- az oldalhatáron álló beépítési mód (néhány szabadon álló beépítés megjelenésének kivételével)
- két, a legősibb beépítést, valamint az egykori életformát mutató épület
- elszórtan a fésűs beépítés
- elsősorban az utca nyugati részén az utcával párhuzamos gerincű, polgáriasodó beépítés
- a tömör kerítések többsége.

A SZENT ISTVÁN UTCA ÉSZAKI SZAKASZA UTCAKÉPE

Az utcaszakaszon, a templom szomszédságában a telkek közel azonos szélességűek, az épületek közel azonos tömegűek, magasságúak, tetőgerincük iránya megegyezik

LAKÓÉPÜLET, 150/8 HRSZ., 29 HSZ.

Egyhelyiségsoros, nyeregtetős, végtornácos lakóépület. A kifutó tornác kapuja, a nyílászárók rendje, mérete és anyaghasználata ma is az eredeti kialakítást mutatja. A széles telek, a rajta lévő gémes kút, a gazdasági épületek szintén az elmúlt századok értékes lenyomatai.

LAKÓÉPÜLET, 80 HRSZ., 24 HSZ

Egyhelyiségsoros, nyeregtetős, mellvédes oszlopos, boltíves tornácú lakóépület, a kifutó tornác szabadon hagyásával. Az épületet az eredeti építészeti jegyek megőrzésével, illetve azokra tekintettel újították fel. Az utcai homlokzaton így a nyílászárók eredeti mérete és rendje, valamint a barokkos oromzat ma is látható. Az egykori füstlyukakat ugyan a tetőtér kialakítása során beépítették, de helyüket az oromzatot díszítő festéssel megjelölték.

LAKÓÉPÜLET, 70/3HRSZ., 8 HSZ.

Az un. régi jegyzői ház. Utcával párhuzamos gerincű polgárház osztott ablakokkal, zárt kerítéssel és kapuzattal.

KÁPOLNA 0120 HRSZ.

A falu régi helyét őrző kápolna. Előtte gránitoszlop emlékmű áll, az elesett szabadságharcos hősök tiszteletére.

RÁKÓCZI EMLÉKMŰ 0119/10 HRSZ

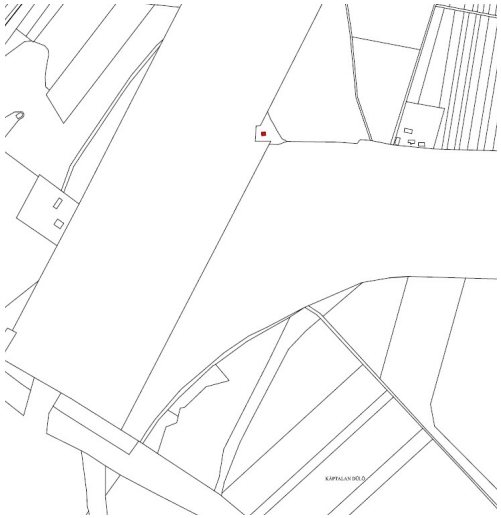

Az 1. számú főút abdai hídfőjénél található a Rábca folyó partján. 1702. május 24-én a hagyomány szerint a fogságba hurcolt *II. Rákóczi Ferencet* az abdai hídnál halászó katona egy harcsával ajándékozta meg. A fogoly *Rákóczi* a hal szabadságát visszaadva a vízbe dobta. E jelenetet őrzi az 1940-es évek elején készült művészi dombormű.

RADNÓTI EMLÉKMŰ 0131/1 HRSZ.

Az emlékmű a költő munkaszolgálatos társaival együtt történt kivégzésének színhelyén, az eredeti Rábca-töltés bal partján áll. Egy vöröses gránit oszlopon áll Radnóti Miklós költő mellszobra (Alexovics László alkotása). A mellszobor mögött egy hatalmas lángot szimbolizáló mészkő tömb utal a költő zsenijére. A költő mellszobra mellett jobb oldalt egy műkő oszlopba foglalva márványtáblán olvashatók a költővel egy időben kivégzett munkaszolgálatosok nevei – az 1946-os exhumálási jegyzőkönyvnek megfelelően.

HŐSÖK SZOBRA 124/4 HRSZ.

Az emlékmű a község I. világháborús áldozatainak emlékére készült, 1925. május 17-én avatták fel. Ezt egy 1991. október 23-ai átadással kiegészítette az önkormányzat egy elöl elhelyezett párnakővel, melyen a II. Világháborús abdai származású katona áldozatok névsora olvasható.

ALVÉGI KŐKERESZT 03/5 HRSZ.

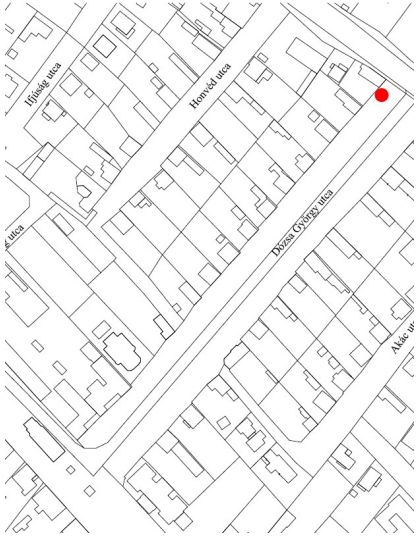

1745-ben állítottak fel a régi faluban (a Rábca mellett). Jelenlegi helyére 1852-ben került.

KŐKERESZT 285/3 HRSZ.

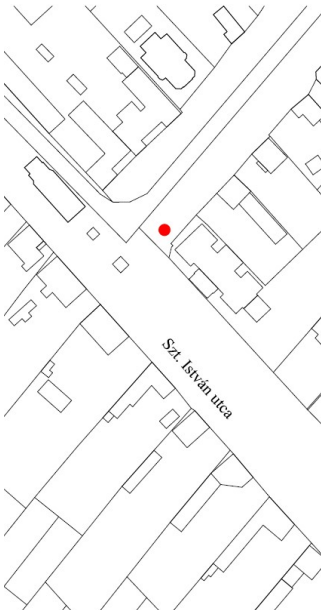

A kőkeresztet 1852-ben állították fel, 1938-ban és 1970-ben felújították.

KOPJAFA 285/1 HRSZ.

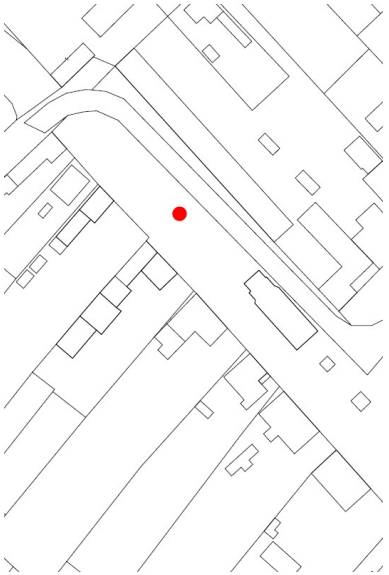

Az 1956-os szabadsághősök emlékét őrzi.

MILLENNIUMI KERESZT 124/4 HRSZ.

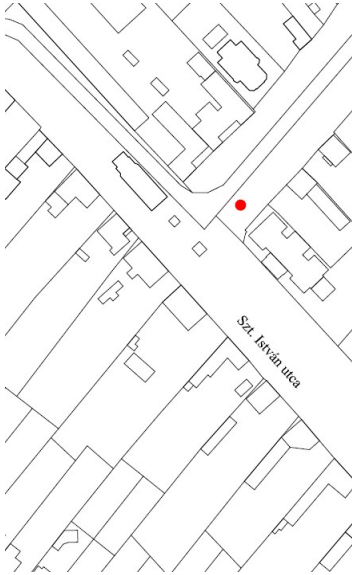

Az államalapítás 1000. évfordulójára állították 2000-ben.

A 9. MIKLÓS HUSZÁREZRED SZOBRA 285/1 HRSZ.

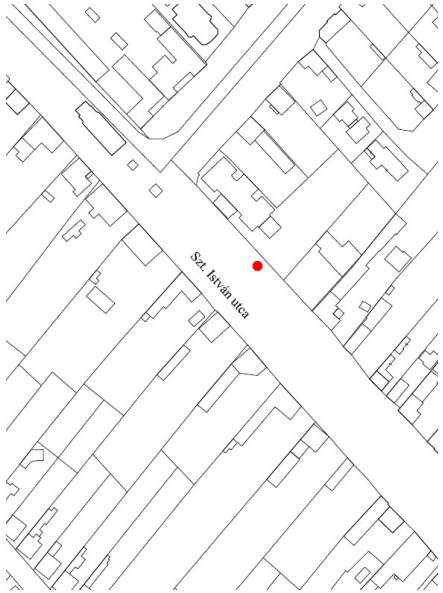

2010. június 10-én érkezett Abdára és a Magyar Állam tulajdona. A 2010. március 15-ei ünnepségek után, a budapesti köztereken az ünnep alkalmából kiállított 18 korhű egyenruhás és valóságos méretarányokkal rendelkező huszár szobrokat széthelyezték az országban.

1849. június 28-án az abdai hídfő csatánál a 7. hadtest egységeihez tartozó 4. Sándor, a 9. Miklós és a 16. Károlyi huszárok valamint kiegészítő feladatot ellátó 13. Hunyadi huszárok egységei is harcoltak. A csatában a honvédek vesztesége 33 halott, 77 sebesült és 273 eltűnt katona volt. Az ő emléküket őrzi ez a szobor.

TŰZOLTÓ KOCSI 124/4 HRSZ.

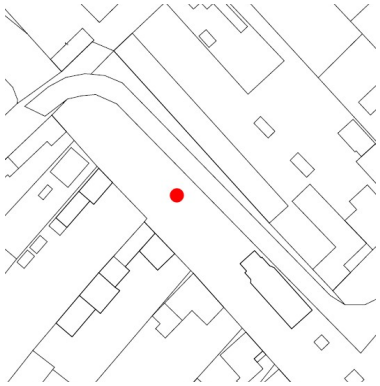

A valamikori falusi tűzoltó egylet emléke.

HATÁRKŐ 124/4 HRSZ.

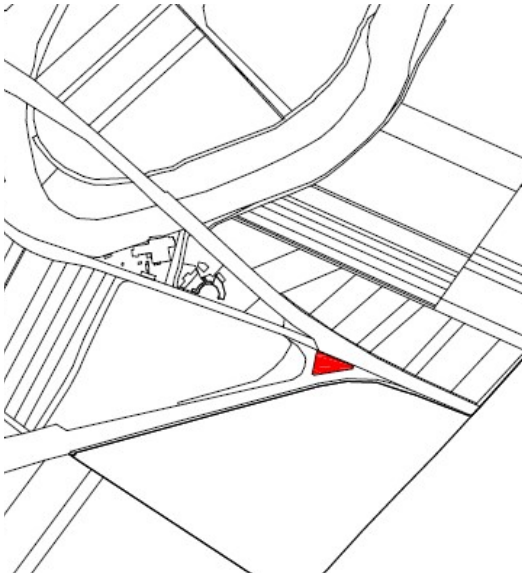

Az 1766-ból származó határkő az abdai, ikrényi, győri határ találkozásánál jelezte a települések területeit. Valószínűleg egy hosszantartó birtokvita lezárásaként helyezték ki eredeti helyére.

ROMÁN KATONAI TEMETŐ 098 HRSZ.

A II. világháborúban román csapatok, köztük partizánok is harcoltak a németek ellen, így kerültek Magyarországra a román katonák. Az elesett katonák maradványait több helységből gyűjtötték össze: Sopronból, Veszkényből, Szárföldről és Ágfalváról.

TERMÉSZETI ÉRTÉKEINK - ORSZÁGOSAN VÉDETT TERÜLETEK

Országos ökológiai hálózat

rk Igazgatóság védett természeti

NATURA 2000 kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

lásával (verzió 14.0))

NATURA , 2000 különleges Természeti területek

SZIGETKÖZ

madárvédelmi terület

A Szigetköz a Nagy-Duna és Mosoni-Duna által közrezárt terület a Kisalföldön, mely két területet foglal magába: a Duna hullámterének keleti felét (Dunaszigettől a medvei hídig) és a Mosoni-Duna hullámterét Győrig.
Egykor a Szigetközt a Nagy-Duna élő és holt ágai és kisebb-nagyobb vízfolyások szőtték át, azonban mai képét a múlt század végén történt folyószabályozás alakította ki. Az így kialakult és máig megmaradt hajdani vízi világ maradványa sajátos és rendkívül gazdag növény- és állattársulások élettere.
NÖVÉNYVILÁGA
A Szigetköz tipikus folyók szabdalta ártéri síkság, helyenként kisebb homokhátakkal. A középkorban bizonnyal ártéri - őserdő jellegű - vadban gazdag erdőrengetegek uralták, vizeiben bőséges volt a halállomány. Azóta az ember az ősi tájat fokozatosan átalakította. Napjainkra erdők, rétek, láprétek és mocsarak foltjaival, holtágakkal és vízfolyásokkal tarkított, jórészt mezőgazdasági kultúrtájjá változott.
A természetközeli állapotú erdők őrzik a szigetközi erdők eredeti faji összetételét. Ezek legnagyobb részben alacsonyártéri bokorfüzesek és fűzligetek, melyek főként a Duna hullámterében fordulnak elő. Kisebb állomány képviseli a magasártéri keményfaligetek, ezek a Mosoni-Duna mentén és Dunasziget térségében találhatók.
A keményfaligetek lombkoronaszintjében a kocsányos tölgy és magas kőris jellemző, ritkábban hamvas éger. Cserjeszintje dús, gyepszintjében montán és alhavasi jellegű dealpin elemek, szubmediterrán és atlanti mediterrán orchideafélék, mint a ritka bangók kosborok, madársisak és kígyónyelv tenyésznek.
A magasártér kiemelkedő homokhátain kis foltokban elég gyakori a gyöngyvirágos-tölgyes. Gyepszintjében jellemző a salamonpecsét, erdei tisztesfű, illatos ibolya és az erdei gyöngyköles.
A láperdők reliktum állományai csak kis foltokban találhatók.
Elterjedtebbek a mentett árterek holtágaiban, feltöltődött területein a hínár-, mocsár-, mocsárréti- és lápréti növényzet társulásai. A lebegő hínár és a rögzült hínár több társulással képviselt. Előbbiek közül kiemelendő az úszó víziboglárka hínár, amely Magyarországon csak a Szigetközben, Mosonmagyaróvár közelében, a Mosoni-Dunában fordul elő. Utóbbiak közül szépségénél fogva a tündérrózsa-vízitök hínár és a tündérfátyol hínár érdemel kiemelést. Elég nagy kiterjedésűek a mocsarak. Leggyakoribb növénytársulásuk a nádasok és a hozzájuk kapcsolódó magassásrétek, ezen belül ritka reliktum a zsombéksásosok. A nedves rétek közül legelterjedtebbek a mocsárréti társulások. Ritkák, reliktum jellegűek az üde és hegyi láprét és a meszes talajú láprét maradványok. Gyakoriak a kaszálórétek.
Az ismertetett értékesebb társulások több szempontból jelentősek. Mint maradvány növényzet képviselői, a megfelelő feltételek kialakítása esetén bázisai lehetnek az ősi állapot, az eredeti ártéri ökológiai rendszerek visszaalakításának, és mint monitoring területek struktúrájukkal, populációs mutatóikkal jelzik az ökológiai viszonyok változását.
ÁLLATVILÁGA
Egész Szigetközre a vízi és vízkedvelő fajok a jellemzők. A Duna elterelését követő azonnali hatások a vizes élőhelyek állatvilágát negatívan érintették, ám ennek ellenére a mai napig értékes a Szigetköz állatvilága.
Elterjedtek a laposférgek, a vízi és szárazföldi gyűrűsférgek, a kerekes férgek és a hengeres férgek. Az ízeltlábúak törzsének legjobban ismert állatcsoportja a lepkék, 1124 fajjal képviseltetik magukat. A megtalált nagylepke fajok között a védett és Vörös Könyves fajok száma jelentős. Számos "közepesen jó" faj él a területen, amelyek általában nem jellemzőek a folyóvölgyi liget- és galériaerdőkre, vagy kifejezetten hiányoznak azokból.

A puhatestűek és rákfajok szerinti benépesültsége igen jó, sok szempontból meghaladja más természetvédelmi területek ilyen jellegű zoológiai értékeit. A Szigetközben élő fajok jó része elszigetelt, kis populációkban él. Gazdagságának kedvez a terület fekvése, a vízi élőhelyek sokfélesége és a vízjárások dinamikája is.

A gerincesek törzsét képviselő állatfajokról bővebb ismeretekkel rendelkezünk. A 80 hazai halfajból 60 él a Szigetközben. A térség a magyar Duna-szakasz legjelentősebb ívóhelye. A kétéltűek csaknem valamennyi hazai faja él Szigetközben. Leggyakoribbak a kecskebéka, tavi béka, vöröshasú unka, mocsári béka és a levelibéka. Hüllők kisebb számban élnek a vízjárta területeken, közülük a vízisikló, a kockás sikló, a lábatlan gyík, a fürge gyík, a zöld gyík és a mocsári teknős érdemel említést.

A Szigetközben megfigyelt 206 madárfaj a hazai madárfauna 57 %-a. Ebből védett 166 faj, további 19 faj fokozottan védett, 21 faj nem áll védelem alatt, fészkelő 134 faj. A szigetközi erdők madárvilága fajösszetételben hasonlít a közép-hegységi erdőkéhez, ugyanakkor az egyedsűrűség másfél-kétszerte nagyobb. A sokféle élőhelytípus együttes előfordulása számos ritka, fokozottan védett madárfaj megtelepedését teszi lehetővé (például a fekete gólya, rétisas). A magyarországi folyóárterek közül a fajok számát és változatosságát tekintve a Szigetköz a legjobb terület.

Emlősök nagy része nem kötődik oly szorosan a vízhez, mint a madarak zöme. Kiemelkedő érték a patkányfejű pocok, ami jégkorszaki reliktum faj. A vadászható állatok közül a nagyvad igazi otthona a hullámtéri erdőségekben van. Az óvatos állatok csak az esti szürkületkor úsznak át a Duna ágakon és járnak ki a mezőgazdasági területekre. Az őzállomány nem túlságosan nagy, a szarvas állományai jelentősek. A vaddisznó az 1960-as évektől itt is igen erősen elszaporodott. Elsősorban a hullámtér és a mentett oldal nádasaiban él.

TERMÉSZETI ÉRTÉKEINK - HELYI ÉRTÉKEK
AZ ALVÉGI LEGELŐ

Jellegzetes szigetközi marhalegelő, nedves rét. Egy részét legeltetik, más részét kaszálóként hasznosítják. Védett állatok élő és táplálkozó helye is.

5. TELEPÜLÉSKARAKTEREK ÉS A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

A HAGYOMÁNYOKON ALAPULVA ÉPÍTSÜK AZ ÚJAT

Ősi falusias karakterű terület
A település legkorábban kialakult részét, a Szent István utcát foglalja magában.

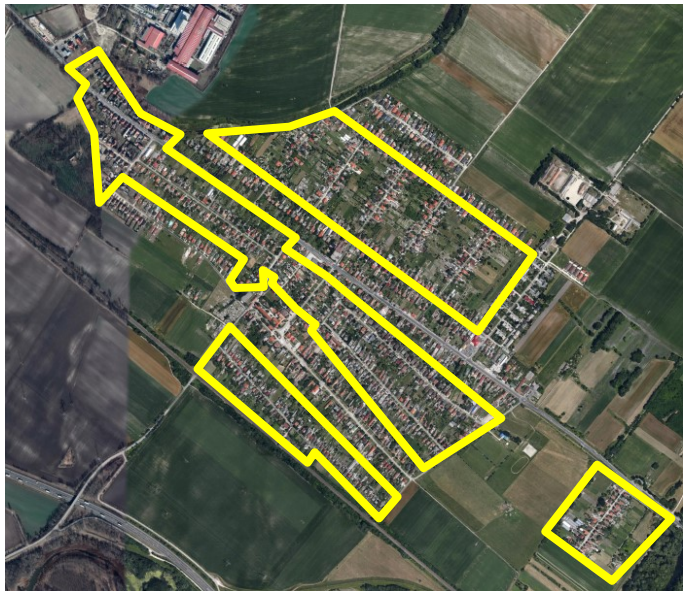

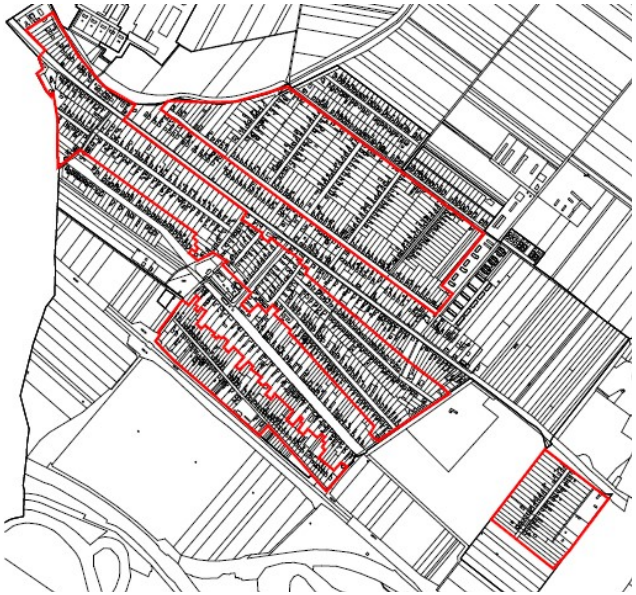
ILYEN MOST	ILYEN LEGYEN
• zömében lakóházak, de néhány intézmény is található a területen • a telkek utcafronti szélessége jelentősen eltér egymástól • az épületek szélessége eltér egymástól, különösen szélesek az intézményi épületek • az épületek jellemzően földszintesek • jellemző beépítési mód: oldalhatáron álló • jellemző tetőforma a 35-45° tetőhajlásszögű magastető • az épületek előkert nélküliek • az épületek vakoltak, jellemző a pasztell árnyalatú színek használata • az utcai telekhatáron sok helyütt tömör kerítés található • elszórtan jellemző a fésűs beépítés • elsősorban az utca nyugati részén az utcával párhuzamos gerincű, polgáriasodó beépítés jelenik meg	• a telkek beépítési módja oldalhatáron álló legyen, az épületeket az oldalhatárra kell építeni • a telkek beépítése előkert nélküli, az elöl álló épületet az utcai telekhatárra kell építeni • az épületek földszintesek legyenek, tetőterük térdfal nélkül beépíthető, a tetőtéri ablakok a tetősíkba építettek legyenek • nyelestelek alakítható, de az utcafronti telkek ne legyenek 20m-nél keskenyebbek • a homlokzatdíszítésben homlokzatot vízszintesen, vagy függőlegesen tagoló, illetve a nyílászárókat ívesen határoló elemek kerüljenek alkalmazásra. • az épületek vakoltak legyenek, kerülni kell az élénk, harsány színek alkalmazását mind a főépület, mind pedig az utcai kerítés színezésekor. • a kerítés tömör, falazott lehet • az épületek tetőhajlásszöge 38-45° között legyen • a lakóépület utcai homlokzatán garázskapu ne nyíljon, a garázs utcai homlokzatán a nyílászárókat úgy kell elhelyezni, mintha lakóhelyiség lenne

Hagyományos falusias karakterű terület

A település területileg legkiterjedtebb része, többé-kevésbé szabályos utcahálózattal, telekformákkal, közel egységes építészeti jellemzőkkel.

ILYEN MOST	ILYEN LEGYEN
• néhány intézménytől eltekintve szinte csak lakóházzal, telkenként egy lakással beépített terület • egy-egy tömbben közel azonos szélességű és hosszúságú telkek • az épületek tömege, homlokzati szélessége egy-egy tömbben egymáshoz hasonló, de található néhány, a környezetéből kirívó méretű, formájú épület is • az épületek szintszáma változó, jellemző a földszintes • a beépítési mód oldalhatáron álló • jellemző tetőforma a 35-45° tetőhajlásszögű magastető, amely egy-egy utcaszakaszon lehet az utcával párhuzamos gerincű nyeregtető, vagy sátortető, ritkább az utcára merőleges gerincű nyeregtető • az épületek tömbönként változó, 2-5m-es előkerttel épültek • az épületek vakoltak, jellemző a pasztell árnyalatú színek használata • az előkertes beépítésnél az utcai telekhatáron kerítés található, jellemzően épített lábazatos, áttört, többnyire fém kerítésmezőkkel, de több helyütt fából készült mezők is találhatók	• telkenként egy lakás épüljön • a telkek beépítési módja oldalhatáron álló • az egymás melletti lakótelkek előkertjének mérete azonos legyen • a lakóházak földszintesek legyenek, tetőterük beépíthető, a tetőtéri ablakok a tetősíkba építettek legyenek • telekalakítás esetén az egymás melletti lakótelkek utcai szélességének aránya ne haladja meg a 1,5-es értéket • új lakóház építése esetén az egymás melletti lakóépületek utcai homlokzatszélességének aránya ne haladja meg a 1,5-es, párkány- és tetőgerince magasságának aránya az 1,25-os értéket • az épületek vakoltak legyenek, színezésük ne legyen környezetükből kirívó • a kerítés lábazatos, áttört legyen, • az egymás melletti lakóépületek tetőhajlásszöge közötti különbség a 15°-ot ne haladja meg, és 25°-nál ne legyen kisebb

Új, kertvárosias karakterű terület

A település legújabban beépült és beépítésre tervezett lakóterületei a hagyományos falusias karakterű területekhez csatlakozva.

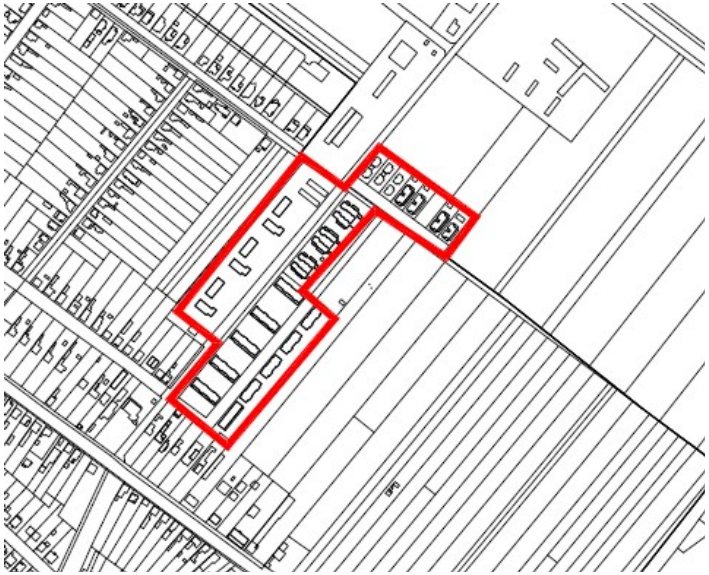
ILYEN MOST	ILYEN LEGYEN
• telkenként egy lakással beépített terület • közel azonos szélességű és hosszúságú telkek • az épületek tömege, homlokzati szélessége formája, anyaghasználata sokféle, az utcák nem mutatnak egységes képet • az épületek földszintesek • a beépítési mód oldalhatáron álló • jellemző tetőforma a nem túl meredek tetőhajlásszögű magastető, a tetők zöme szabdalt, tagolt, a gerinc jellemző iránya nem állapítható meg • az épületek általában 5m-es előkerttel épültek • az épületek vakoltak, színviláguk nem egységes • az utcai telekhatáron általában kerítés található, jellemzően épített lábazatos, áttört, többnyire fából készült kerítésmezőkkel • sok helyütt jellemző az előkertben, vagy oldalkertben épület tetővel vagy pergolával fedett, nyitott gépkocsi beálló	• telkenként egy lakás épüljön • a telkek beépítési módja oldalhatáron álló • az egymás melletti lakótelkek előkertjének mérete azonos legyen • a lakóházak földszintesek legyenek, tetőterük beépíthető, a tetőtéri ablakok a tetősíkba építettek legyenek • telekalakítás esetén az egymás melletti lakótelkek utcai szélességének aránya ne haladja meg a 1,5-es értéket • új lakóház építése esetén az egymás melletti lakóépületek utcai homlokzatszélességének aránya ne haladja meg a 1,5-es, párkány- és tetőgerince magasságának aránya az 1,25-os értéket • az épületek vakoltak legyenek, színezésük ne legyen környezetükből kirívó • a kerítés lábazatos, áttört legyen, • az egymás melletti lakóépületek tetőhajlásszöge közötti különbség a 15°-ot ne haladja meg, és 25°-nál ne legyen kisebb

Intenzív beépítésű lakóterületi karakterű terület

A település kis területi kiterjedésű területe, a családi házas, hagyományos falusias lakóterületi karakterű terület szélén, régi és új beépítésekkel.

ILYEN MOST	ILYEN LEGYEN
• a kétszintes, többlakásos lakóházak előkerttel, a házak előtt vagy kert kerítéssel elzártan, vagy parkoló és garázsbejáró kerítés nélkül • az épületek magastetősek de vannak lapostetősek is	• a meglévő beépítési és épületkialakítási jellemzők megtartása • lapostető és magastető építhető • az egymás melletti lakótelkek előkertjének mérete azonos legyen • az épületek vakoltak legyenek, színezésük ne legyen környezetükből kirívó • a kerítés lábazatos, áttört legyen,

Kereskedelmi, szolgáltató és lakó vegyes funkciójú, átalakuló karakterű terület

Az átmenő 1. számú országos főút melletti kétoldali teleksáv, a település belső kereskedelmi tengelye, amelynek kereskedelmi, szolgáltató funkciójú épületei az átmenő forgalmat is kiszolgálják. Jellemző a jelentős gépjármű forgalom, annak kiszolgáló műtárgyaival (nagyobb kiterjedésű parkolók).

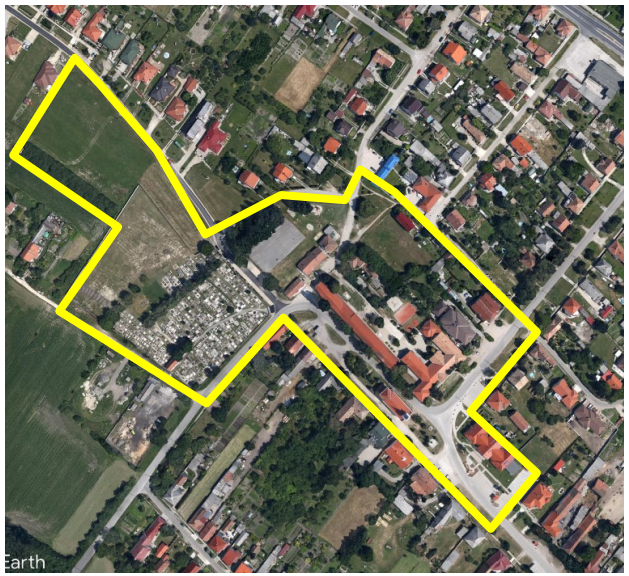

ILYEN MOST	ILYEN LEGYEN
• az átmenő főút menti vegyes hasznosítású és karakterű lakó és kereskedelmi, szolgáltató terület • jellemzően oldalhatáron álló, a nyugati oldalon kis előkertű, vagy előkert nélküli épületek, a keleti oldalon a lakóépületek a belső út mellé épültek, a Bécsi út mellett kereskedelmi létesítmények, pavilonok találhatók • az épületek többnyire földszintesek, • jellemző tetőforma a 35-45° tetőhajlásszögű magastető • a kereskedelmi és szolgáltató épületek előtt az előkertben parkolók vannak	• javasolt az épületmagasságok kis mértékű megemelése • az épületek tömege, elhelyezkedése fejezze ki funkciójukat: az intézmények, kereskedelmi, szolgáltató épületek nagyobb tömegű, szélesebb utcai homlokzatú épületek lehetnek, megengedett az egy emeletes épületkialakítás, ezek az épületek a szomszédos épületektől eltérő méretű, nagyobb előkerttel és igény esetén szabadonálló beépítési móddal is építhetők • a lakóházak földszintesek, vagy tetőtér beépítésűek lehetnek, másfél lakószint kialakításával • a kereskedelmi, szolgáltató épületek előkertjében pavilon, előtető építhető, ezek anyaga, formai kialakítása, díszítése a főépületével megegyező legyen • a lakófunkciónál nagyobb forgalomvonzású rendeltetést tartalmazó épületek elő és oldalkertjében parkolók alakíthatók

Községközponti karakterű terület
A település belső főutcájának a Szent István utcának és a börcsi útnak a találkozásánál található terület, ahol a település intézményeinek zöme található.

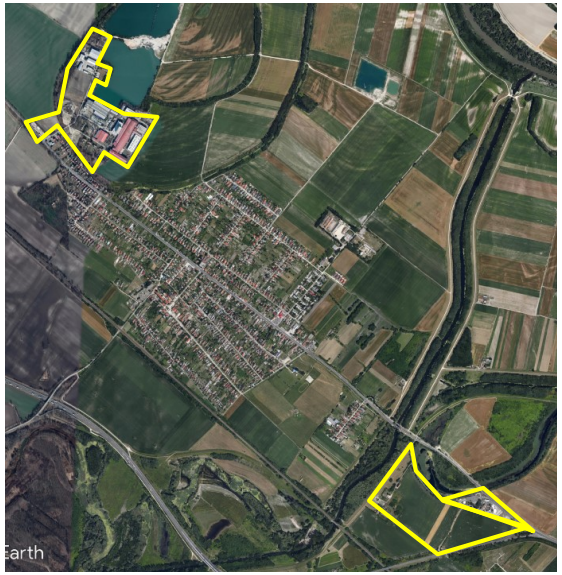

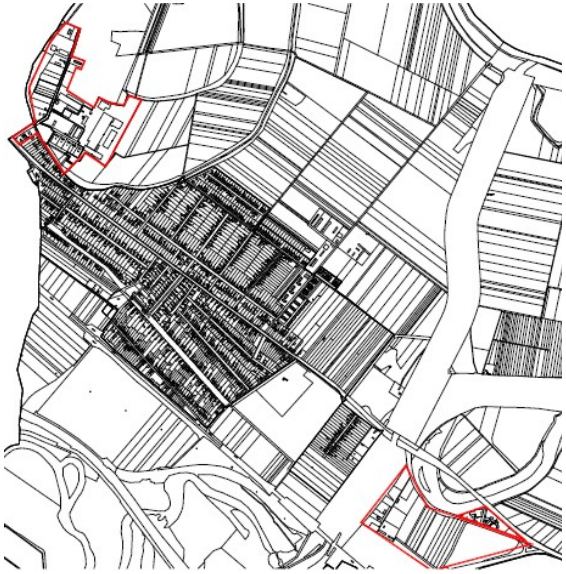

ILYEN MOST	ILYEN LEGYEN
• az intézményi jellegnek megfelelő tömegű, magasságú, homlokzati kialakítású épületek • jellemző tetőforma a magastető	• az épületek tömege, elhelyezkedése fejezze ki funkcióját

Ipari és kereskedelmi gazdasági karakterű terület

A településen átvezető 1. számú főút mellett, a település keleti és nyugati kapujában, az Öttevényi csatorna ölelésében és az 1.-85. számú főutak csomópontjában található területek.

ILYEN MOST	ILYEN LEGYEN
• a település keleti és nyugati kapuja • épületei az ipari használat megkívánta anyaghasználatúak és formavilágúak • magasságukat a technológiai szükséglet határozza meg	• az épületek építészeti megformálása, anyaghasználata igazodjon a funkcióhoz, letisztult, célszerű, egyszerű formák legyenek • kívánatos az átvezető főút melletti épületek irodai épületrészeinek, portáljainak hangsúlyos építészeti kialakítása
	

Természeti karakterű terület
A védett és a nem védett természeti területek, természetközeli területek.

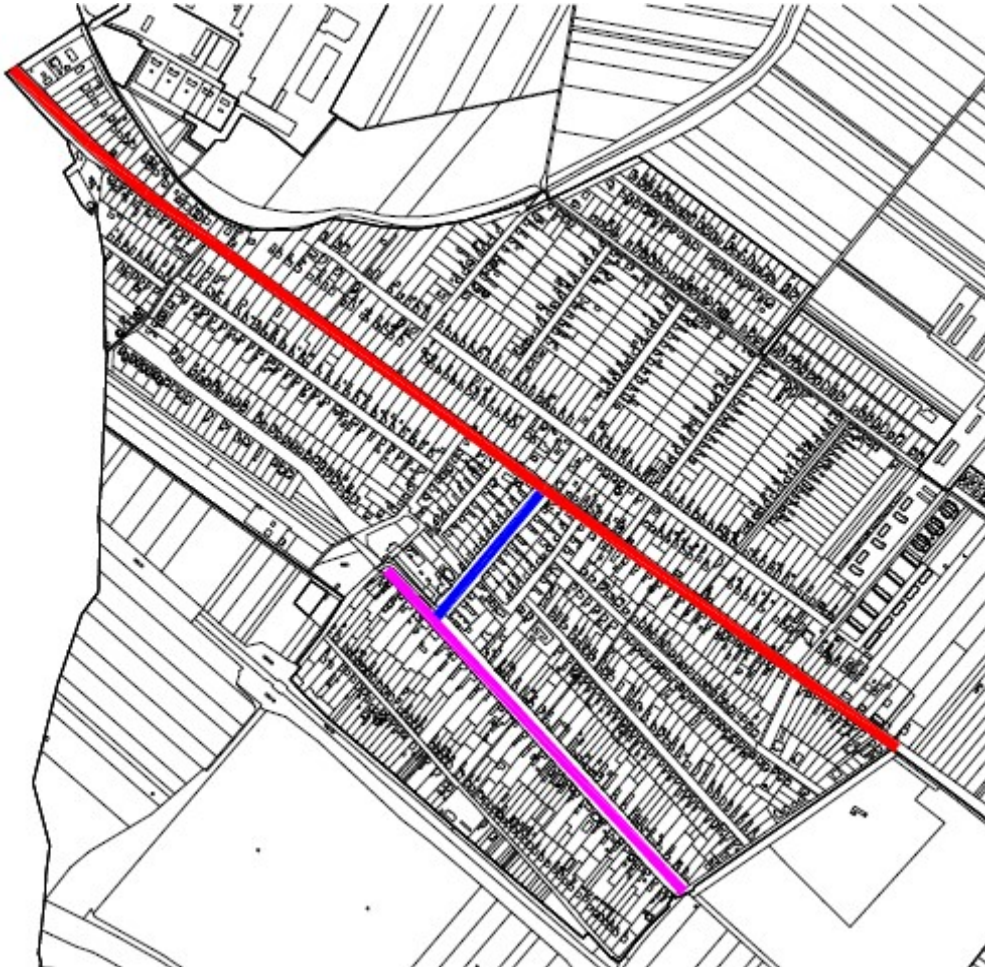
ILYEN MOST	ILYEN LEGYEN
• beépítetlen • természetvédelmi oltalom alatt áll	• maradjon beépítetlen • szükség esetén, a természetvédelmi előírásoknak megfelelően, a terület védelmi céljaival nem ellentétes funkciójú épület építhető • az épület a táj hagyományos építőanyagait használja, fát, vakolt téglát, héjalásként cserepet, nád fedelet

Természet- és tájvédelmi szempontból növénytelepítésre javasolt fajok listája			
Őshonos fafajok			
Acer campestre	mezei juhar	*Quercus petraea*	kocsánytalan tölgy
Acer platanoides	korai juhar	*Quercus pubescens*	molyhos tölgy
Acer pseudoplatanus	hegyi juhar	*Quercus robur*	kocsányos tölgy
Acer tataricum	tatár juhar	*Salix alba*	fehér fűz
Betula pendula	közönséges nyír	*Sorbus aria*	lisztes berkenye
Carpinus betulus	közönséges gyertyán	*Sorbus aucuparia*	madárberkenye
Fraxinus angustifolia subsp. pannonica	magyar kőris	*Sorbus domestica*	házi berkenye
Fraxinus excelsior	magas kőris	*Sorbus torminalis*	barkóca berkenye
Fraxinus ornus	virágos kőris	*Tilia cordata*	kislevelű hárs
Malus sylvestris	vadalma	*Tilia platyphyllos*	nagylevelű hárs
Populus nigra	fekete nyár	*Ulmus glabra*	hegyi szil
Populus termula	rezgő nyár	*Ulmus laevis*	vénicszil
Prunus avium	madárcseresznye	*Ulmus minor*	mezei szil
Prunus padus	zselnicemeggy	*Staphylea pinnata*	mogyorós hólyagfa
Pyrus pyraster	vadkörte		
Quercus cerris	csertölgy		

Őshonos cserjefajok			
Berberis vulgaris	közönséges borbolya	*Ligustrum vulgare*	közönséges fagyal
Cerasus fruticosa	csepleszmeggy	*Lonicera xylosteum*	ükörke lonc
Cornus mas	húsos som	*Prunus spinosa*	kökény
Cornus sanguinea	veresgyűrű som	*Prunus tenella*	törpemandula
Coryllus avellana	közönséges mogyoró	*Rosa canina*	gyepűrózsa
Cotinus coggygria	cserszömörce	*Rosa pimpinellifolia*	jajrózsa
Cotoneaster niger	fekete madárbirs	*Rubus caesius*	hamvas szeder
Crataegus laevigata	kétbibés galagonya	*Salix cinerea*	rekettyefűz
Crataegus monogyna	egybibés galagonya	*Spiraea media*	szirti gyöngyvessző
Euonymus europeus	csíkos kecskerágó	*Viburnum lantana*	ostorménfa
Euonymus verrucosus	bibircses kecskerágó	*Viburnum opulus*	kányabangita
Hedera helix	közönséges borostyán	*Vinca minor*	kis télizöld meténg
Egyéb fa és cserjefajok			
Acer ginnala	tűzvörös juhar	*Platanus × acerifolia*	közönséges platán
Aesculus carnea	vadgesztenye	*Prunus × cistena*	vérszilva
Aesculus hippocastanum	vadgesztenye	*Salix caprea*	kecskefűz
Catalpa bignonioides	szivarfa	*Sophora japonica*	japánakác
Colutea arborescens	sárga borsófa	*Sorbus rotundifolia*	kereklevelű berkenye
Corylus colurna	törökmogyoró	*Staphylea pinnata*	mogyorós hólyagfa
Ginkgo biloba	páfrányfenyő	*Tilia tomentosa*	ezüsthárs

Laburnum anagyroides	közönséges aranyeső	*Prunus fruticosa*	csepleszmeggy
Liriodendron tulipifera	tulipánfa	*Prunus serrulata*	díszcseresznye

Közterületek alakítása

egységes fásítású utcaszakaszok

ILYEN LEGYEN
• egységes utcabútorzat (hulladékgyűjtők, padok, buszvárók, kerékpár tárolók, hirdetőoszlopok, cégérek, hirdetőtáblák) • egységes utcafásítás legalább utcaszakaszonként • a Bécsi út, Szent István utca, és a Dózsa György utca fásítása díszfákkal, a lakóutcák fásítása akár gyümölcsfákkal • fenyők alkalmazásának kerülése • elektromos, távközlési és egyéb vezetékek csak földfelszín alatti vezetéssel épüljenek • a hideg fehér fényű világítást el kell kerülni • a világítótestek ernyőzése olyan legyen, hogy a fényt oda irányítsa, ahol arra szükség van • az utcákat egyenletesen, alacsony intenzitással (0,3 cd/m² fénysűrűség) kell megvilágítani • a kültéri világítást a tényleges használat idejéhez kell igazítani

Kerítések alakítása

ILYEN LEGYEN
• lábazatos, vagy lábazat nélküli, áttört kerítésmezővel • a Szent István utcában lehet tömör falazott, vakolt • másutt lehet részben tömör, de a tömör szakaszokat ossza meg áttört mező • lehet drótháló sövénnyel kombinálva

A telkek zöldfelületének alakítása

ILYEN LEGYEN
• az előkertek díszkertként való kialakítása, a régi falusias virágoskert visszaidézése, az elő és oldalkertben a paraszti falura jellemző díszfák, díszcserjék ültetése, az idegenhonos fajok kerülése • javasolt a helyi gyümölcsfajták ültetése

Energiaellátási és hírközlési építmények elhelyezésére alkalmas terület

A kijelölt területen a településképet a közlekedési, energetikai műtárgyak már ma is jelentős mértékben befolyásolják. Ezeken a területeken lehetséges további ilyen műtárgyak elhelyezése, a település többi részén nem kívánatos.

Településképi szempontból meghatározó területek

Az átmenő országos utak és vasutak környezete (1.)

- a területen új, építési engedély köteles épület építésénél, meglévő átalakításánál településképi véleményezési eljárást kell lefolytatni, az egyszerű bejelentési eljárás alá tartozó épületek építése esetén a településkép-védelmi tájékoztatás és a szakmai konzultáció kötelező

A Szent István utca környezete (2.)

- a területen új, építési engedély köteles épület építésénél, meglévő átalakításánál településképi véleményezési eljárást kell lefolytatni, az egyszerű bejelentési eljárás alá tartozó épületek építése esetén a településkép-védelmi tájékoztatás és a szakmai konzultáció kötelező

A 85. és az 1. számú főút csomópontjában lévő gazdasági fejlesztési terület (3.)

- a területen új, építési engedély köteles épület építésénél, meglévő átalakításánál településképi véleményezési eljárást kell lefolytatni, az egyszerű bejelentési eljárás alá tartozó épületek építése esetén a településkép-védelmi tájékoztatás és a szakmai konzultáció kötelező

Természeti karakterű területek (4.)

- maradjon beépítetlen
- szükség esetén, a természetvédelmi előírásoknak megfelelő esetben, a terület védelmi céljaival nem ellentétes funkciójú épület építhető
- az épület a táj hagyományos építőanyagait használja: fát, vakolt téglát, héjalásként cserepet, nádat
- a területen új, építési engedély köteles épület építésénél, meglévő átalakításánál településképi véleményezési eljárást kell lefolytatni, az egyszerű bejelentési eljárás alá tartozó épületek építése esetén a településkép-védelmi tájékoztatás és a szakmai konzultáció kötelező

6. JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA

TELEPÜLÉSÜNK PÉLDAMUTATÓ ÉPÜLETEI

Az épület egyszerű formája, a kerítés anyaga, kialakítása, egységes, harmonikus képet eredményez.

Az épület tömegaránya, a nyílászárók mérete, formája, a kerítés anyaga, kialakítása egységes, a modernizálás után rákerült tetőtéri ablakok belesimulnak az épületbe.

Régi, tekintélyes polgári lakóház egyszerű tömegformával, illeszkedő kerítéssel.

Az épülettömeg egyszerűsége, az utcai homlokzatszélesség hagyományokhoz való igazítása, a színek harmóniája, a kerítés letisztult formavilága jellemző az ingatlanra.

Egységes formavilágú, egyszerű tömegű épület, jó megoldás a hajlított házforma, az utcai homlokzat arányai így kedvezőek. A kerítés formavilága igazodik a házhoz.

A végletesen leegyszerűsített épülettömeg, épület és kerítés forma az új építészeti irányzatokat tükrözi, harmonikus egységet képez.

Az épülettömeg, az épület és kerítés forma az új építészeti irányzatokat tükrözi, harmonikus egységet képez.

Az épület és a kerítés színben és formában egységes képet mutat.

A hajlított ház jól illeszkedik a településképbe.

Az épület és a kerítés színben és formában egységes képet mutat.

Az épülettömeg egyszerűsége, épület és kerítés egysége jellemző az ingatlanra.

A felújított épület megtartotta eredeti tömegarányait, színezése, a kerítés egyszerűsége összhangban állnak egymással.

A régi épület helyén épített új épület utcai tömege, homlokzatszélessége jól illeszkedik az utcaképbe, a mai kor igényeinek megfelelő lakásnagyságot egy udvari keresztszárny építésével hozták létre.

Az egyszerű tömegű épületet az előtető érdekessé teszi. Az épület és a kerítés szín és formavilága összhangban van.

TELEPÜLÉSÜNK PÉLDAMUTATÓ ÉPÜLETRÉSZLETEI

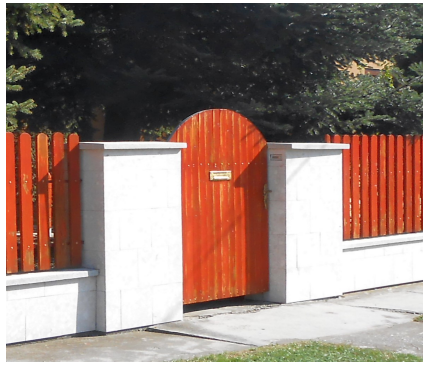

Fotók forrása: abda.hu, REGIOPLAN Kft, Google Earth,

Térképek forrása: mapire.eu.hu, REGIOPLAN Kft